

Гнатуш В. А.
(незалежний аналітик, Київ)
ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ МЕТАЛЕВИХ ВИЛИВКІВ УКРАЇНИ
В 2018-2024 РОКАХ
E-mail: vgnatush@gmail.com

Ливарна промисловість України є важливим компонентом вітчизняного машинобудування. Тим більш під час російсько-української війни головним завданням українських ливарників є вироблення та постачання виробів для військово-промислового комплексу та будівництва країни.

Україна в 2024 р. перейшла межу в 1000 днів повномасштабної війни, яку розпочала Росія в лютому 2022 р. За цей час економіка України значною мірою перебудувалась відповідно до умов війни. Повідомляється [1], що в 2023 р. ливарна галузь України виробила приблизно 300 тис. т металевих виливків, тобто на рівні показника 2022р. Прогнозується [1], що за підсумком 2024 р. виробництво виливків сягне 380...400 тис. т (рис. 1).

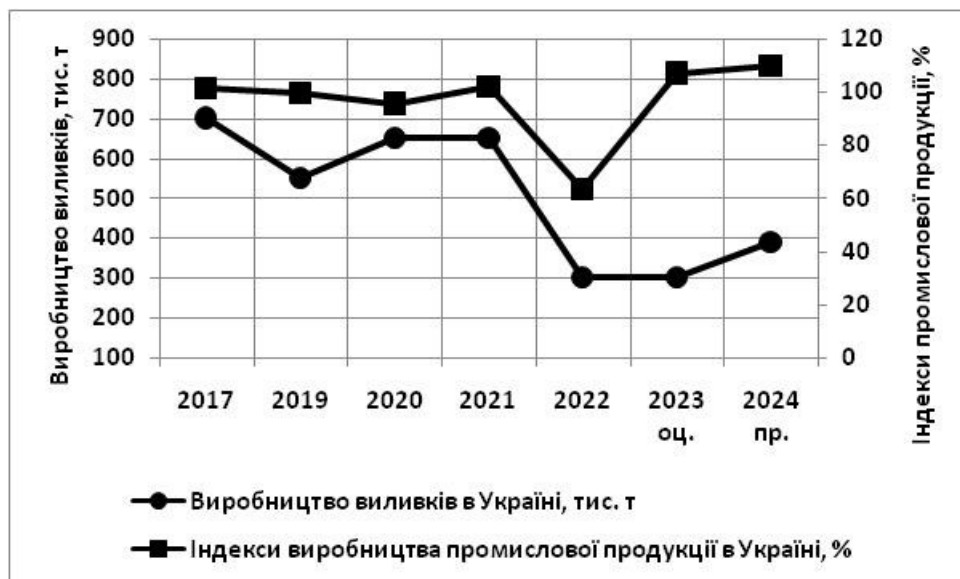

Рис. 1. Динаміка виробництва металевих виливків в Україні [1, 2] та індекси виробництва промислової продукції в Україні [3]

Є сенс відзначити, що впродовж 2018-2021 рр. вартість виробленої в Україні машинобудівної продукції зростала з середньорічним темпом (CAGR) 2,5 %. Великомасштабна війна інтенсифікувала цей показник до 8,4 % (табл. 1). В той же

час слід відзначити, що впродовж 2018-2023 рр. обсяг капітальних інвестицій в машинобудування характеризується понижувальним трендом. Хоча в 2024 р. проти 2023 р. вони зросли на 20,7 %.

Виробництво виливків в Україні впродовж 2018-2021 рр. у вартісному вимірі збільшилось від 4,373 до 4,698 млрд. грн., тобто з середньорічним темпом (CAGR) 1,8 % (табл. 1).

Таблиця 1 – Виробництво та реалізація продукції машинобудуванням і ливарними підприємствами України

Найменування виробництва	Код КВЕД–2010	2018 р.		2021 р.		2023 р.		2024 р.	CAGR (2018-2021), %	CAGR (2021-2023), %
		вартість, млн грн	частка, %	вартість, млн грн	частка, %	вартість, млн грн	частка, %	вартість, млн грн		
Виробництво продукції машинобудування	26+27+28+29+30	226830,9	–	250750,6	–	319484,2	–	–	2,5	8,4
Капітальні інвестиції в машинобудування	26+27+28+29+30	12267,8		9964,1		6953,2		8389,7	-5,1	-11,3
Виробництво продукції (лиття металів):										
Лиття чавуну	24.51	1226,6	28,0	1144,5	24,4	1360,9	30,2	–	-1,7	5,9
Лиття сталі	24.52	2342,4	53,6	2107,4	44,9	2643,2	58,6	–	-2,6	7,8
Лиття легких кольорових металів	24.53	605,2	13,8	927,3	19,7	312,8	6,9	–	11,3	-30,4
Лиття інших кольорових металів	24.54	198,9	4,5	518,5	11,0	192,0	4,3	–	27,1	-28,2
Лиття металів, разом	24.5	4373,1	100,0	4697,7	100,0	4508,9	100,0	–	1,8	-1,4
Реалізація продукції (лиття металів)	24.5	4412,0	–	2936,1	–	3546,4	–	5116,3	-9,7	6,5

Примітка. Вихідні дані від Держстату України [3]. Розрахунки автора

В подальшому за період з 2021 по 2023 р. в результаті воєнних дій ливарна галузь країни зменшила виробництво від 4,698 до 4,509 млрд. грн., тобто з CAGR 1,4 %. Слід відзначити, що під час війни активізувалось виробництво виливків з сталі та чавуну, відповідно з CAGR 7,9 і 5,9 % (табл. 1), незважаючи на зменшення

кількості активних підприємств, відповідно, з CAGR -1,4 % та -8,2 % (табл. 2). Суттєво, відповідно на -28,2 % та -30,4 % CAGR, в цей період зменшилось виробництво в вартісному вимірі лиття інших кольорових металів і лиття легких кольорових металів (табл. 1). Одним з негативних факторів цього процесу є відповідне зменшення кількості активних підприємств під час війни з CAGR -15,7 % (табл. 2).

Є сенс відзначити, що хоча вартість реалізованої ливарної продукції і збільшилась впродовж 2021-2023 рр. з CAGR 6,5 %, все ж результат 2023 р. поступається на 19,6 % показнику 2018 р. При цьому у 2024 р. проти показника 2023 р. вартість реалізованої ливарної продукції збільшилась на 44,3 % (табл. 1).

В результаті захоплення території України та руйнування підприємств ливарної галузі їх активна категорія за період 2021-2023 рр. зменшилась з середньорічним темпом (CAGR) -6,2 % (табл. 2).

Таблиця 2 – Активні підприємства в ливарній галузі України

Найменування виробництва	код КВЕД-2010	2018р.		2021р.		2023р.		CAGR (2018-2021), %	CAGR (2021-2023), %
		кількість підприємств	частка, %	кількість підприємств	частка, %	кількість підприємств	частка, %		
Лиття чавуну	24.51	78	41,3	84	39,8	65	37,4	1,9	-8,2
Лиття сталі	24.52	40	21,2	49	23,2	47	27,0	5,2	-1,4
Лиття легких кольорових металів	24.53	45	23,8	50	23,7	30	17,2	2,7	-15,7
Лиття інших кольорових металів	24.54	26	13,7	28	13,3	32	18,4	1,9	4,6
Разом	24.5	189	100,0	211	100,0	174	100,0	2,8	-6,2

Примітка. Вихідні дані від Держстату України [3]. Розрахунки автора

Найбільше постраждали виробники виливків з легких кольорових металів (-15,7 %), чавунних виливків (-8,2 %) і сталі (-1,4 %), табл. 2.

Відзначається [1], що за станом на 2024 р. до основних проблем ливарної галузі України відносяться наступні: забезпечення енергопостачання; забезпечення кваліфікованим робочим персоналом; складнощі з логістикою, особливо при експорті продукції; потреба унормування процедури оформлення замовлень; недостатня завантаженість виробничих потужностей.

Досвід роботи українських підприємств під час війни свідчить про те, що для забезпечення ритмічної роботи і максимальної завантаженості потужностей необхідно формувати замовлення на продукцію більше ніж на рік.

Література

1. Клименко С. І.. Ливарна галузь планує збільшити обсяги виробництва за підсумками 2024 року. – 26.08.2024. – GMK Center. <https://gmk.center/ua/opinion/lyvarna-haluz-planuie-zbilshyty-obsiahy-vyrobnytstva-zapidsumkamy-2024-roku/>.

2. Клименко С. І. За підсумками 2023 року ливарна галузь покаже зростання виробництва. – 10.01.2024. – GMK Center. <https://gmk.center/ua/opinion/zapidsumkamy-2023-roku-lyvarna-haluz-pokazhe-zrostannia-vyrobnytstva/>.

3. Держстат України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>.

Голубець В. М.¹, Пашечко М. І.², Шпуляр Ю. С.¹, Гасій О. Б.¹
(¹НЛТУ України, м. Львів; ²Люблінська політехніка, м. Люблін, Польща)
ТРИБОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЕЛЕКТРОІСКРОВИХ ПОКРИТТІВ ІЗ
ПОРОШКОВИХ ДРОТІВ У КОНТАКТІ З ДЕРЕВИНОЮ
E-mail: o.hasiy@gmail.com

Питання підвищення ресурсу роботи дереворізальних інструментів є актуальним для деревообробних підприємств з огляду на значні витрати на їх придбання та загострювання. Інтенсифікація режимів оброблення може бути здійснена за рахунок виготовлення різальних елементів деревообробних інструментів з твердих сплавів. Але їх використання значно підвищує вартість інструментів і ускладнює технологію їх виготовлення. Тому вигіднішим є